

Iani Pannonii
Janus Pannonius

EPIGRAMMATA LASCIVA
PAJZÁN EPIGRAMMÁK

SZERKESZTETTE, FORDÍTOTTA,
AZ UTÓSZÓT ÍRTA ÉS A JEGYZETEKET KÉSZÍTETTE
CSORBA GYŐZŐ

TARTALOM

DE SE IPSO, CUM VIRGINITATEM AMISISSET MIKOR ÁRTATLANSÁGÁT ELVESZTETTE

DE SUA AETATE
ÉLETKORÁRÓL

DE SE QUOD AMARE COEPISSET
MAGÁRÓL, AMIKOR ELŐSZÖR SZERELEMBE ESETT

DE AMORE SUO IN LEDAM PUELLAM
SZERELMÉRŐL EGY LÉDA NEVŰ LEÁNYZÓ IRÁNT

DE SE IPSO, CUM VIRGINITATEM AMISISSET
MIKOR ÁRTATLANSÁGÁT ELVESZTETTE

IN ANELLUM
ANELLUSRA

IN CARBONEM POETAM
CARBO KÖLTŐRE

AD GUARINUM VERONENSEM
A VERONAI GUARINÓHOZ

AD PORCIAM
PORCIÁRA

AD RINUCIUM
RINUCIUSHOZ

IN ADULTERUM
EGY HÁZASSÁGTÖRŐRE

IN ADULTERUM
EGY MÁSIK HÁZASSÁGTÖRŐRE

AD MAGDALENAM
MAGDOLNÁHOZ

IN LADVANCUM
LADVANCUSRA

DE THEATRO VERONENSI
A VERONAI SZÍNHÁZRÓL

QUARE NUNC, UT QUONDAM, SUMMORUM
PONTIFICUM TESTICULI NON EXPLORANTUR
MIÉRT NEM VIZSGÁLJÁK MOSTANSÁG, MINT
HAJDANÁBAN, A PÁPÁK HERÉJÉT?

DE PAULO SUMMO PONTIFICE
PÁL PÁPÁRÓL

DE EODEM
UGYANARRÓL

AD EUNDEM
SZINTÉN UGYANARRÓL

QUAESTIO ARDUA ET DIFFICILIS SÚLYOS ÉS KELLEMETLEN KÉRDÉS

QUAESTIO ARDUA ET DIFFICILIS
SÚLYOS ÉS KELLEMETLEN KÉRDÉS

IN PRISCAM
PIROSKÁRA

DE SILVIA
SZILVIÁRÓL

AD LAELIAM
LAELIÁHOZ

DE LAELIA
SZINTÉN LAELIÁHOZ

QUALEM OPTET AMICAM
MILYEN BARÁTNŐT SZERETNE?

DE AMICA SUA
BARÁTNŐJÉRŐL

AD AMICAM
SZINTÉN BARÁTNŐJÉRŐL

DE SE IPSO
MAGAMAGÁRÓL

AD LIBERAM
LIBERÁHOZ

DE AGNETE
ÁGNESRŐL

OPTAT COITUM PUELLAE
EGY LEÁNNYAL SZERETNE LEFEKÜDNI

CONQUERITUR, QUOD SE SOCHII AD LUPANAR
SEDUXISSENT

PANASZKODIK, HOGY TÁRSAI BORDÉLYHÁZBA
CSALTÁK

DE AMBROSIO
AMBRUSRÓL

IN LUCIAM
LÚCIÁRA

IN LUCIAM
ISMÉT LÚCIÁRA

IN LUCIAM
SZINTÉN LÚCIÁRA

AD LUCIAM
MEGINT LÚCIÁRA

DE EADEM
MÉG EGYSZER LÚCIÁRA

DE LUCIAE PROGNOSTICO
LÚCIA LÁTNOKI KÉPESSÉGÉRŐL

AD LUCIAM
MÉG MINDIG LÚCIÁRA

IN EANDEM
TOVÁBBRA IS LÚCIÁRA

DE LUCIA
UGYANCSAK LÚCIÁRA

IN MERETRICEM LASCIVAM
EGY FEHÉRMÁJÚRA

DE VULVA URSULAE
ORSOLYA MINDZSÓJÁRÓL

AD EANDEM
ISMÉT ORSOLYA MINDZSÓJÁRÓL

DE EADEM
ÚGYSZINTÉN ORSOLYA MINDZSÓJÁRÓL

DE VULVA URSULAE
MÉG MINDIG ORSOLYA MINDZSÓJÁRÓL

IN LINUM DOCENTEM PAEDICARE
A FARCICERÉT JAVALLÓ LINUSRA

IN EUNDEM
UGYANARRA A LINUSRA

DE EODEM
MÉG EGYSZER LINUSRA
DE EODEM
SZINTÉN LINUSRA
DE EODEM
ISMÉT LINUSRA
IN BERTUM
BERTUSRA
AD TELESPHORUM CINAEDUM
A FAJTALAN TELESPHORUSHOZ

DE URSO CINAEDO
A FAJTALAN URSUSRÓL
IN LEONEM CINAEDUM
A FAJTALAN LEÓRA
IN PINDOLAM
PINDOLÁRA
IN PINDOLAM
UGYANCSAK PINDOLÁRA

UTÓSZÓ

JEGYZETEK

DE SE IPSO, CUM VIRGINITATEM AMISISSET MIKOR ÁRTATLANSÁGÁT ELVESZTETTE

DE SUA AETATE

Sextus hic et decimus vitae mihi ducitur annus,
Si nato verum tradidit ipsa parens,
Septimus accedet, cum flava cucurrerit aestas,
Mitior et Phoebum devehet Erigone.
Iam mihi vox gravior, iam pubes ingvina circum
Serpit, et in venerem mentula saepe tumet.
Ignea iam visa vibrantur corda puella,
Iam mihi per somnum lintea saepe madent.
Eminus hinc igitur moneo, liberte, recedas,
Quem puero comitem cura paterna dedit.
Cedat et hircoso trux cum tutore magister,
Nec iuris quisquam me vetet esse mei.
Hac nucibus, teneris hac luce renuntio bullis,
Hac decus Ausoniae sumo virile togae.

ÉLETKORÁRÓL

Hogyha anyám helyesen számolja: ez itt, ez az évem
épp a tizenhatodik életem éveiből.
Majd, amikor szőkén tovaszáll ismét a meleg nyár,
s gyöngül a nap, beköszönt már a tizenhetedik.
Mélyül a hangom, az ujjam mind többet kaparászik
lágýékom táján, s mind virulóbb a botom.
Lányt látok - tűz önt el, reszket bennem a lélek,
s gyakran nedvezi át álmom a gyolcs lepedőt.
Házitanítóm, hagyj hát békén, menj az utamból,
csak suta kiskölykét bízta reád az apám.
Hagyjon a morc mester meg a bakszagu gyám is ezentúl,
senki se tiltsa, amit tenni megenged a jog.
Mától sutba a gyermeki gönc a csicsás fityegőkkel,
mától díszes olasz férfiruhát viselek.

DE SE QUOD AMARE COEPISSET

Quod mihi divino tu saepius ore solebas
Dicere, nunc, Michael, exitus ecce probat.
Haesimus, et totis concepimus ossibus ignem.
Concidit et tandem spiritus ille meus.
Cum te dementem dementia nostra vocabat,
Cum mox ridendo tu mihi risus eras.
Quare in amore rudi, doctissimus ipse, sodali,
Consilium, quaeso, confer et auxilium.

MAGÁRÓL, AMIKOR ELŐSZÖR SZERELEMBE ESETT

Lám, amit isteni szád megjósolt, drága Mihályom,
s emlegetett folyton: rendre beteljesedett.
Megzavarodtam, tűz ég testem minden izében.
Végül - félek - e tűz elnyeli szellemem is.
Hibbant vagy - mondtam rád én, aki most maga hibbant,
s én, a nevetnivaló még kinevettelek is.
Ó, te, ki mestere vagy már rég a kemény szerelemnek,
pajtás, légy tettel s szóval a támogatóm!

DE AMORE SUO IN LEDAM PUELLAM

Flava Cupidineis laesit me Leda sagittis,
Nubere digna Deo; gignere digna Deos.
Haec mihi nescio quas continget capta per artes,
Nam servat clausas, Tyndarus ipse fores.
Si via nulla patet, nisi quam mens alta Tonantis
Commenta est; et me candida pluma tegat.

SZERELMÉRŐL EGY LÉDA NEVŰ LEÁNYZÓ IRÁNT

Megbabonázott engem aranyhaju Léda, ki méltán
lenne az Égilakók közt anya vagy feleség.
Sejtelmem sincs még, hogyan érek célba: az ajtók
zárva, s előttük az ör ő maga, Tyndareus.
Más mentség nemigen lesz, mint hogy a Messziredörgő
példáját követem, s hattyu-alakba bujok.

DE SE IPSO, CUM VIRGINITATEM AMISISSET

Virginitas valeas; hodie mihi forpice crinem
Tondeo, et abiectis, sumo togam, nucibus.

MIKOR ÁRTATLANSÁGÁT ELVESZTETTE

Ég veled, ártatlanság, fűrtjeimet lenyírom most,
s félre a gyermeki pucc, férfiruhát veszek én.

IN ANELLUM

Donec, Anelle, tibi solus portabat asellus
Flava volubilibus farra terenda molis,
Nunquam iusta domum misero mensura redibat,
Aut erat externo semine mixta ceres.
Hoc et Praetori longo narrare libello,
Vicino et meministi te mihi saepe queri.
Sed nunc egregiam vafer invenisse videris,
Qua caveas posthac talia damna, viam.
Nam custos coniux molitoris furta dolosi
Servat, et ad saccum pulverulenta sedet.
O quam falsus homo es! cui credere granula centum
Non potes, uxorem credere, Anelle, potes?

ANELLUSRA

Míg szamarad csak amúgy maga ment a malomba, Anellus,
s vitte a tönkölyt, hogy zúzza finomra a kő,
egyszer a visszakapott őrlött holmit kevesellted,
majd meg azon sírtál, másnak a lisztje a liszt.
Bíróhoz futkostál, nagy panaszos papirokkal,
s én is, a szomszéd is, nyögte keserveidet.
Most aztán rafinált egy módszerhez folyamodtál,
s biztos, hogy többé nem rövidülsz soha meg.
Kis feleséged véd a lopós molnár csele ellen:
ott ül a zsák tetején néha fülíg porosan.
Hej, te nagyész! Kire nem bízol pár véka buzát sem,
szó nélkül bízod rá hites asszonyodat?

IN CARBONEM POETAM

Orator simul et poeta Carbo est,
Non est hoc aliud profecto, quam si
Mas et femina Carbo diceretur.
Sic plane Hermaphroditus ergo Carbo est.

CARBO KÖLTŐRE

Carbo szónok, azonkívül poéta.
Rázós egy dolog ez! Mikéntha férfi
s nő egyszerre lehetne, egyszemélyben.
„Hímnő” - azt hiszem, így nevezni jobb őt.

AD GUARINUM VERONENSEM

Cur, Guarine, tuos, indulgentissime patrum,
Non cohibes natos turpibus a vitiis?
An nescis pridem quid fecerit unus eorum?
Fecit ut ancillae sis socer ipse tuae,
Ut vernae sis fecit avus; iam fabula tota
Urbe volat, et adhuc te tua probra latent.
Cur, inquam, Guarine, tuos, mollissime patrum,
Non cohibes natos turpibus a vitiis?
Talia in ancillas nam si illis saepe licebunt,
In natas, aliis crede licere, tuas.

A VERONAI GUARINÓHOZ

Mondd, Guarinóm, te legelnézőbb apa minden apák közt,
csúf bűnökbe miért engeded a fiaid?
Vagy tán azt se tudod, mit tett nemrég is az egyik?
Hát csak apóssá tett, s szolgaleány a menyed.
Fattyú-gyerkőcnek lettél eszerint a nagyapja;
ismeri fél város, csak te nem ezt az ügyet.
Kérdem, mond, Guarinóm, te a legszelidebb apa mind közt,
csúf bűnökbe miért engeded a fiaid?
Hisz, ha szabad prédák számukra a női cselédek,
könnyen azok lesznek másnak a lányaid is.

AD PORCIAM

Sic ait, ardentis hauris dum Porcia prunas:
Vos, venerande parens, care marite, sequor.

PORCIÁRA

Porcia, hogy parazsat tettek nyelvére, kezes lett,
s így rebegett: „Igenis, jó uram, édesapám!”

AD RINUCIUM

Sunt natae tibi nubiles, Rinuci,
Moratae satis et satis decentes.
Has tu tradere nuptui laboras,
Ac toto generos foro requiris.
Sed sic aedibus intimis retrusas
Custodis, uti Perseos parentem
Argivus socer aurei Tonantis.
Non illas, miser, ad sacella, sanctas
Non accedere praedicationes
Permittis, quoties pater Rubertus
Rauca se crucifigit in cathedra.
Nedum visere festa, vel choreas,
Per convivia vel sinis vagari,
Aut communibus interesse ludis.
Non est haec via filias locandi,
O vicine pater; meo nec unquam
Hunc tu consilio modum sequeris.
Sed venalia mercium tuarum,
Prima fronte locabis officinae,
Imis nec penetralibus recondes.
Tali tractus ut hospes illecebra,
Vel nolens emat, et nec autumanti
Securum tibi promat arrhabonem.
Omnis, iudicio meo, Rinuci,
Maturae genitor viro puellae,
Mores debet habere venditoris.

RINUCIUSHOZ

Fölserdültek a lányaid, barátom,
kellően, csinosak, nemesszívűek.
Most hát itt az idő eladnod őket,
s mindenhol csak a vők, a vők a gondod.
Ám szépségeidet bezárva őrzöd,
mint hajdan Danaét aranyesőként
megtermékenyítő Zeus apósa
Árgus szemmel a Perseus-szülő nőt.
Még templomba se engeded, ne hallják
jó Róbert atya dörgedelmes, intő
trilláit, mikor is rekedt torokkal
bömböl, s gyötri magát halálra szinte.
Tánc, ünnep tilos ügy nekik, s a társas
vendégségeket is kerülniük kell,
s nem játszhatnak a többiekkel együtt.
Hát, szomszéd, nem a legjobb mód a lányt így
házasságba vezetni; én ilyesmit
semmiképp sem ajánlanék, szegény te.
Tudd meg, hogyha akármilyen árut árulsz,
az főhelyre való az üzletedben,
és nem arra, hogy egy sarokban eldugd.
Akkor majd a vevő becsábul, és bár
nem tervezte, siet meg is szerezni,
s önként adja a foglalót kezédbe.
Egyszóval: ha a lány, Rinucius, már
nővé ért, bizonyám, nem árt, ha apja
egy s mást eltanul a kereskedőktől.

IN ADULTERUM

Dum quasses aliena fulcra moechus,
Uxori propriae, Severe, parcis.
Sic, cui cellula rumpitur Falerno,
Vicina bibit Hodus e taberna.

EGY HÁZASSÁGTÖRŐRE

Míg más ágya ropog, ledér, alattad,
nőd ágát, Severus, nagyon kiméled.
Mint Hodus, ki aszút ihatna otthon,
s a szomszéd lebujokba jár vedelni.

IN ADULTERUM

Cum vicina magis sectare cubilia Crispo,
Uxorem quare non potes, Arbe, tuam?
An tibi securo langvet permissa voluptas?
Nec nisi in illicito mentula amore viget?

EGY MÁSIK HÁZASSÁGTÖRŐRE

Miért koslatsz, Arbus, Crispusnál is hevesebben
a szomszéd nej után? Mért nem elég a tiéd?
Ellankasztja talán vessződ a jogos gyönyörűség?
S nem teszi virgonccá más, csak a zug-szerelem?

AD MAGDALENAM

Commater mea, Magdalena, quantis
Te possum precibus, misellus oro,
Praestes auxilium meo furori.
Priscam depereo tuam propinquam;
Hanc, quae continuis fere diebus,
Ad te ventitat, assequente nullo,
Tecum lusitat, ambulat, lavatur,
Tecum cantilat, et tuos per hortos,
Cervo saltitat ocior quadrimo.
Novi, quam tibi nil neget iubenti
Quantum consilio tuo acquiescat,
Tu si praecipias, diebus octo
Potum non capiet, cibo abstinebit,
Commenda, precor, huic meos amores,
Neu me despiciat, mone propinquam,
Quodsi plus aliquid mihi ordinares,
Illud quod prohibet pudor fateri,
Donarem tibi quicquid ipsa velles.

MAGDOLNÁHOZ

Magdolnám, komaasszonyom, figyelj rám:
adj kis támogatást szegény fejemnek,
szánj meg, kérlek, a szenvedély megöl már.
S gyötrődésem oka Piroska húgod,
ő, ki szinte naponta jár tehozzád,
éspedig csak amúgy, csak egymagában.

Nálad szórakozik, daloltok együtt,
sétálgat, locsikol, s a kerti fűben
ugrál, zsenge ünő se kényesebben.
Hallgat rád, tudom én, javallsz akármit,
s híven szokta tanácsaid követni.
Képes lenne kibírni szomjan-étlen
teljes hétig akár, ha így kívánnád.
Kérlek, kérd hugodat, legyen megértőbb,
vedd rá végre, fogadja el szerelmem.
S ha még többet elérsz az érdekemben,
szégyellném a nevén nevezni, hogy mit,
óhajts bármit is, az nekem parancs lesz.

IN LADVANCUM

Est, mollis Ladvance, tibi tam mascula coniux,
Uxoris possis uxor ut esse tuae.

LADVANCUSRA

Már-már férfi a nőd, Ladvancusom, és te? - te nő vagy!
Hínyye! a végén még asszonyod asszonya lesz.

DE THEATRO VERONENSI

Est tibi prostibulum, quod erat, Verona, theatrum;
Assidue Floram nunc colit ille locus.

A VERONAI SZÍNHÁZRÓL

Szín-házból bordély-ház lett a szép Veronában.
Flóra előtt áldoz benne azóta a nép.

QUARE NUNC, UT QUONDAM, SUMMORUM PONTIFICUM TESTICULI NON EXPLORANTUR

Femina, Petre, tua quondam ausa sedere cathedra,
Orbi terrarum iura verenda dedit.
Indeprensa quidem cunctos latuisset in annos,
Facta foret partu, ni manifesta, novo.
Post haec Roma diu simili sibi cavit ab astu,
Pontificum arcanos, quaerere sueta, sinus.
Nec poterat quisquam reserantes aethera claves,
Non exploratis sumere testiculis.
Cur igitur nostro, mos hic iam tempore cessat?
Ante probat quod se quilibet esse marem.

MIÉRT NEM VIZSGÁLJÁK MOSTANSÁG, MINT HAJDANÁBAN, A PÁPÁK HERÉJÉT?

Egykor trónusodat, Szent Péter, nő bitorolta,
s éppúgy tisztelték, mint az elődeit is.
Tán sohasem derül is fény erre a furcsa titokra,
hogyha babát nem szül, s leplezi ő le magát.
Ettől fogva sokáig - félve, hogy újra becsapják -,
Róma alánézett a reverenda alá.
Nem kaphatta meg addig senki a mennyei kulcsot,
míg bizonyos nem lett, hogy here birtokosa.
Mért hagyták el e régi szokást? Nyilván csak azért, mert
mostanság a jelölt már azelőtt bizonyít.

DE PAULO SUMMO PONTIFICE

Pontificis Pauli testes ne Roma requiras,
Filia quem similis sat docet esse marem.

PÁL PÁPÁRÓL

Róma, ne fürkészgesd, hogy a pápa heréje hogy is van!
Itt ez a lány - kiköpött apja - mutatja nemét.

DE EODEM

Sanctum non possum, patrem te dicere possum,
Cum video natam, Paule Secunde, tuam.

UGYANARRÓL

Szentatya? - Szentnek aligha, de joggal hívlak atyának,
mert atya nyilván vagy, Pál, hisz e lány a tiéd.

AD EUNDEM

Cum sit filia, Paule, sit tibi aurum,
Quantum pontifices habere raros
Vidit Roma prius; pater vocari
Sanctus non potes, at potes beatus.

SZINTÉN UGYANARRÓL

Van lányod s aranyad, s utóbbi annyi,
hogy, Pál, nem sok akadt elődeid közt
ily gazdag; s ha nem is lehetsz atyának
„szent”, ám „boldog” azért lehetsz nyugodtan.

QUAESTIO ARDUA ET DIFFICILIS SÚLYOS ÉS KELLEMETLEN KÉRDÉS

QUAESTIO ARDUA ET DIFFICILIS

Cur penem cunnus, cur contra mentula cunnum
Appetat, haec, vulgo iudice, causa facit:
Cum primos homines uda ex tellure Prometheus
Confinxit, geminum non variavit opus.
Membra nec apposuit duplicem dirimentia sexum,
Unde novum posset se reparare genus.
Mox cum non aliter naturae iura manerent,
Discrevit propriis, corpora bina, notis.
Quippe puellari raptam de pectine carnem,
Alterius mediis fixit in inguinibus.
Inde suam partem semper locus ille requirit,
Inde suum semper pars petit illa locum.

SÚLYOS ÉS KELLEMETLEN KÉRDÉS

Mért áhítja a fütykös a puncit, a puncit a fütykóst?
- ennek a jámbor nép így magyarázza okát:
akkortájt, amikor Prometheus ős-szüleinket
gyúrta agyagból, még egyfele járt a keze.
Nem formált testrészt, melytől szétválík a két nem,
s mellyel az emberi faj újratereinti magát.
Majd azután később, hogy a természet legyen úrrá,
más-másfélékké tette az embereket.
Úgy, hogy emennek öléből egy keveset kiszakított,
s tette a másik lény lába közé e csomót.
Most ama vájat folyton kergeti ezt a csomócskát,
és e csomó folyton visszakivánja helyét.

IN PRISCAM

Quid tibi cum claudo, dicebam, Prisca, marito?
Optimus est claudus, Prisca, fututor, ait.

PIROSKÁRA

Emlékszel, mit mondtam sánta uradra, Piroskám?
Azt ugye, hogy, ki biceg, jól biceg ágyban is az.

DE SILVIA

Ex te concipio, meretrix mihi, Silvia, dicis,
Silvia, non magis hoc dicere, crede, potes;
Quam si per spinas incedens, Silvia, densas,
Dixeris: ista meum, laesit iniqua, pedem.

SZILVIÁRÓL

Vádolsz, hogy gyereket dugtam, ká Szilvia, néked.
Kissé furcsa, ahogy, Szilvia, fölfogod ezt.
Hisz ha tövískes a rét, s megvérzed rajta a lábad,
ezt vagy amazt a tövist szidni jogod van-e, mondd?

AD LAELIAM

Tam coeunt artis gemini complexibus angves,
Ut duplex uni quis putet esse caput.
Ast ego sic iungi cupio, mea Laelia, tecum,
Ut mihi diversum nec caput esse velim.

LAELIÁHOZ

Egybefonódik a két párzó kígyó s oly erősen,
minthacsak egy testből nőne a két kicsi fej.
Én meg, Laelia, úgy vágyom veled összefonódni,
hogy ne legyen többé még a fejünk se külön.

DE LAELIA

Laelia, quid nostram, toties petis, improba, linguam?
Si iuvat, hoc totum, vipera, sorbe caput.

SZINTÉN LAELIÁHOZ

Laelia, mondd, te betyár, mit kéred folyton a nyelvem?
Nyeld le, ha kell, kígyó, nyeld le egész fejem is.

QUALEM OPTET AMICAM

Si iaceat mecum laeta et lasciva, licebit
Ne sit bella nimis, neve puella nimis.
Non tristis facies, non me rudis allicit aetas.
Omnibus his unam plus amo nequitiam.

MILYEN BARÁTNŐT SZERETNE?

Hogyha velem fekszik, legyen ingerlő, fenekedvű,
nem fontos, hogy túl szép legyen és szüzies.
Hatni ne kislánykodva, ijedt sutasággal akarjon:
mindennél inkább kell bujasága nekem.

DE AMICA SUA

Certe ego vel Proculo, si sim futuentior ipso,
Luxuriae possim non satis esse tuae.

BARÁTNŐJÉRŐL

Bár Proculusnál is tehetősebben herebélek,
szertelen étvágyad nem lakatom soha jól.

AD AMICAM

Heu mihi! tam tarde congressi, tam cito quare
Digredimur? nec fas longius esse simul?
Hos ego complexus tunc vellem, vita, resolvi,
Quercubus implexae cum caderent hederæ.
Haec ego tum cuperem disiungi basia, quando
Desereret concham lubrica concha suam.
Consortes utinam Veneris sic vincla catenent,
Haeret ut implicito cum cane nexa canis!

SZINTÉN BARÁTNŐJÉRŐL

Jaj nekem! Oly későn lettünk egymásra, minek kell
ily hamar elválnunk, s nem lehetek veled én?
Haj! pedig, életem, én, addig vágyálak ölelni,
míg a futó repkény fönt van a tölgy derekán;
s akkor szünnélek csak meg csókolni, ha már a
kagyló kagylóját önmaga hagyja oda.
Vénusz láncai bár úgy kötnék a szeretőket,
mint ahogy a nőstény- s kankutya összeragad.

DE SE IPSO

Qualiter o crucior! certe modo cunnus adesset,
Possem ter quinas continuare vices.

MAGAMAGÁRÓL

Ó, de dühös vagyok én! Mindzsó ha kerül közelembe,
tüstént rászállok, s csak nem unom soha meg.

AD LIBERAM

Cum volo, tu non vis; cum nolo, Libera, tu vis;
Quando igitur sumes, Libera, quando dabis?

LIBERÁHOZ

Én akarok, - te nem; én nem, - hát pont akkor akarsz te.
Tisztázzuk, Liberám, végre: mikor mit akarsz.

DE AGNETE

Agnes, vita, tuos, quoties contemplor, ocellos,
Sidera me toties bina videre puto;
Sidera sed toto, longe pulcherrima, coelo,
Qualia sunt nitido cum Iove nostra Venus,
Aut inter fixos stellarum Sirius ignes,
Sirius Arcturo si coëunte micet.

ÁGNESRŐL

Ágnes, drága szívem, ha szemembe tekintsz, a szemedből
csillagpárt látok sütni felém ragyogón.
Mégpedig egyik legfénylőbbet az égen, amelyben
Vénuszt tartja a Főisten a karjai közt.
Vagy pedig azt, melyben fönt, messze, az égi tüzek közt
Arcturushoz forr Sirius, őt öleli.

OPTAT COITUM PUELLAE

Agnes, da mihi, quod tuo marito;
Quodsi des, tamen inde nil peribit.
Ambos quod pariter datum iuvabit,
Ad quod vos opifex Deus creavit,
Quodsi non foret, unde gigneremur?
Quod mater tua si patri negasset,
Nec tu nata fores, tui nec isti,
Qui me urunt facibus suis ocelli.
Semper quod dare feminae potestis,
Semper sumere quod viri nequimus.
Quod praesens placet, urit affuturum.
Nec triste est, nisi quando non habetur.
Quod terram replet, et profunda ponti,
Quo iucundius esse nil putatur.
Primo quod dare virgines recusant,
Aeternum dare deinde concupiscunt,
Quod dat Iuno Iovi, Venus Gradivo,
Quod mortalibus et Deae dederunt.
Quod tu si dederis, lucrum assequeris,
Quod si non dederis, diu dolebis.
Respondet nihil, ergo iam negavit,
Sed ridet tamen, ergo iam sponndit.

EGY LEÁNNYAL SZERETNE LEFEKÜDNI

Ágnes, add, amit adsz uradnak is majd;
légy nyugodt: kicsi sem kopik le róla.
Mindkettőnk örömeire lenne tetteted.
Nyilván isteni kéz akarta ezt így,
s nélküle hogyan is születne ember?
S mit ha édesanyád nem ad apádnak,
hol lennél te is és e két csodás szem,
melynek lángjaitól elégek immár.
Nektek bármikor adni könnyedén megy,
elfogadni nekünk viszont aligha.
Megvan - jó, de kivárni kíneserves,
és a legszomorúbb, ha nincs sehogy se.
Telve van vele mind a föld, s a tenger,
legkedvünkrevalóbb a nagyvilágon.
Ezt a szűzek előbb szabódva adják,
adják már azután halálig önként.
Junótól Jupiter kapott ilyent, Mars
Vénusztól, sok e földi - égi nőktől.
Add hát! Ez neked is nagy élvezet lesz.
Ha pedig nem adod: gyötör csunyaúl.
Némán hallgat. Azaz: hiába kérem.
Ám mégis, mosolyog: remélnem enged.

CONQUERITUR, QUOD SE SOCII AD LUPANAR SEDUXISSENT

Quo me, quo trahitis, mei sodales?
Ad foedum, puto, adimus lupanar.
Nam quis tam procul hic locus recessit,
Post pomoeria sacra, post tot hortos,
Cellis vilibus et frequens cathedris?
Fucatae quibus insident puellae,
Structuris caput arduae superbis,
Collo pendula vela gestitantes,
Nec pressae teretes sinu mamillas.
Quidnam hoc? ille manu retractat,
Ille amplectitur, hic perosculatur,
In cellam praeit ille subsequentem.
Ite hinc, ite, malam in crucem, scelesti;
Non vos ducere me deambulatum
Dixistis, simul ire cum negarem?
Hoc me iam indice resciet Guarinus.

PANASZKODIK, HOGY TÁRSAI BORDÉLYHÁZBA CSALTÁK

Pajtások, hova hoztatok, betyárok?
Bordélyház lehet ez, ha jól gyanakszom.
A szent kerteken és tanyákon is túl
ily rongyos heverők, tenyér szobácskák
más házakban alig lehetnek erre.
S puccos lányok e furcsa ház lakói,
föltornyozva hajuk kacér fejkül,
s testük nem fõdi csak kevéske fátyol,
bõven dõl ki alóla duzma mellük.
Mit látok? Ni, az ott, de markolászik!
Ott egy másik ölelkezik, nyalakszik,
egy-két pár meg amott szobára megy már.
Ördögfajzatok! El! pokolba innét!
Sétálunk kicsikét - beszéltek rá,
nem volt kedvem ilyen csatangoláshoz.
Elmondom Guarinónak, isten engem!

DE AMBROSIO

Non instrumento grandî, non testibus amplis
In causa quicquam proficit Ambrosius.
Lis sibi cum Thecla est, sed quicquid pondere magno
Proferat Ambrosius, nil nisi Thecla negat.

AMBRUSRÓL

Roppant szerszámát, jól megtermett heregömbjét
Ambrus amíg viszi csak, Tekla dühöng, acsarog.
Ám, ha előrukkol velük Ambrus, nincs vita többé:
érvük súlya alatt Tekla legott helyesel.

IN LUCIAM

Dum iuvenes poppysma rogant, tu, Lucia, nasum
Inspicis, et quantum prominet ille, notas.
Hoc perpendiculo virgas metire viriles,
Hic tibi pro palmo est scilicet, et cubito.
Si placuit nasus, placet illico mentula, amantis,
Nec plus blanditiis addita dona valent.
Nil iam in te, lenone opus est, nil arte magistra,
Lenonis vires nasus et artis habet.

Nec nisi nasatus tecum decumbit adulter,
Ut iam ego me fieri rhinocerotam velim.
Lucia, crede mihi, multum prognostica fallunt,
In me nam certe regula vana tua est.

LÚCIÁRA

Míg a fiúk hévvel kurizálnak, Lúcia, néked,
rá se kotorsz. Te csupán orrukat, azt figyeled.
Ezzel a mércével mérkéled a férfi-dorongot.
Sutba a rőf, a hüvelyk! Ez maga untig elég.
Tagbaszakadt a legény ormánya - a sudrija is jó.
Célba ilyen gyorsan bájcsvevegés sose visz.
Fortély? Csábítás? Nincs szükség nálad ilyenre.
Fortély, csábítás - nálad az orr egyedül.
Nem fekkhet melléd más lógós, mint aki orr-nagy.
Orrszarvú lennék, néha csak ezt akarom.
Lúcia, hidd el nékem, gyakran megcsal a látszat:
nálam például félrevisz orr-logikád.

IN LUCIAM

Hunc cum, Lucia, mentulatiorem,
Qui nasatior est, inepta credas,
Rivali puto me carere summo,
Quod nondum tibi visus est Philemon.

ISMÉT LÚCIÁRA

Mínthogy, Lúcia, azt hiszed, butácskám:
orrosabb a legény - nagyobb tagú is:
nem kell félnem a fő riválisomtól,
eddig még nem akadt eléd Philémon.

IN LUCIAM

Immerito plane succenses, Lucia, nobis,
 Prodita sit tanquam res tua voce mea.
Prodita voce mea non est. Unde ergo loquuntur
 Vicini? et tota rursus in urbe sonat?
An, rogo, tu quenquam tam surdum existere credis,
 Qui non ballistas audiat et tonitrus?

SZINTÉN LÚCIÁRA

Nincs igazad, ha megorroltál rám, Lúcia, lelkem,
 mert - úgymond - ügyeid szétsusorogta a szám.
Nem susorogta bizony! Hogy honnan tudja a szomszéd?
 Hogy s mint tölt velük a város is annyira meg?
Mondd, oly töksüketet láttál-e, Lucám, aki azt sem
 hallja, ha ágyú szól, azt se, ha dördül az ég?

AD LUCIAM

Laesisti stultae morsu me, Lucia, linguae,
 Nunc ego me culicem scilicet esse velim,
Ut possem contra te laedere; nunc ego maestus
 Quam iaceo, fieret tam tibi amara quies.

MEGINT LÚCIÁRA

Lúcia, jócskán megszurkált engem buta nyelved;
 válni szunyoggá most épp emiatt akarok.
Vissza szeretnék szurkálni: nyugalmad azonképp
 megkeserüljön, ahogy megkeserült az enyém.

DE EADEM

Astutus modo Luciam sodalis,
Miri fraude nova doli subegit.
Nasum, qui sibi non satis tumebat,
Nam crabronibus obtulit notandum.
Sic dum turgidus ore subrubenti,
Transire assimulat, vocatus ultro est.

MÉG EGYSZER LÚCIÁRA

Lúciát minap egy ravasz barátom
nagy-fondorlatosan horogra kapta.
Mert vékony s pisze orra volt szegénynek,
hát egy megdühödött bögölyt rakott rá.
Bunkó arca, dagadt frinyója láttán
tüstént hívta is őt a lány szobára.

DE LUCIAE PROGNOSTICO

Pisaeo a stadio doctissimus ille sophorum,
Mensuram plantae repperit Herculeae;
Lucia cum nasum cujusquam mensa videndo est,
Ingvinis extemplo conjicit inde modum.
Vel Physiognomon es, Lucia, vel Geometres,
Tale magisterium sola Mathesis habet.

LÚCIA LÁTNOKI KÉPESSÉGÉRŐL

Éliszi pálya alapján mérte ki hajdan a Főbölcs,
hogy Héraklésznek mekkora lábfeje volt.
Lúcia meg, mikor azt javasolja, figyeljük az orrot,
úgy gondolja, hogy az jelzi a féfíbotot.
Jó - légy bár fiziognómus vagy akár geometra,
itt a matézissel jutsz csak előre, Lucám!

AD LUCIAM

Quid nos, Lucia, temnis et repellis?
Nunquam displicuisse me puellae,
(Sic vivam et valeam,) recordor ulli.
Quodsi credere forsitan recusas,
Magnis testibus approbare possum.

MÉG MINDIG LÚCIÁRA

Megvetsz, Lúcia, eltaszítsz magadtól?
Nem volt még soha lány (szavamra!), hogy ne
tudtam volna kegyét kiérdemelni.
Kétkedsz? Igazam hatalmas érvét
van módom, gyönyörűm, kezedbe nyomni.

IN EANDEM

Lucia, vis futui; faciam, sed lege sub illa,
Ut teneas culi, murmura foeda, tui.
Spondes; non equidem credo, nisi pignora ponas;
Sed nec sic credit mentula nostra tamen.

TOVÁBBRA IS LÚCIÁRA

Lúcia, gyakni akarsz. Jó, benne vagyok, de csak akkor,
hogyha a hátulsód nem muzsikál ezalatt.
Mégfogadod? Nem elég! Adj, kérlek, zálogot is rá!
Nos, mi az? Így se kíván állni - kötélnek öcsim?

DE LUCIA

Cum sese nobis futuendam Lucia praebet,
Dum fero sublatos, ad mea colla pedes,
Terribilem foedo misit de podice bumbum,
Qualiter aestiva fulmina nube crepant.
Territus avertor, digitis simul obstruo nasum,
Vena retenta cadit, cogit abire pudor.
Lucia, nulla tuo, contingent gaudia, cunno,
Tam male moratus, si tibi culus erit.

UGYANCSAK LÚCIÁRA

Még csak alig fekszik le, alig tárul föl előttem
Lúcia, s lába alig nyugszik a vállamon el,
máris ijesztő hang durran ki pogány fenekéből,
mint amilyent ledörög nyáron a felleget ég.
Rémülten hátat fordítok, befogom orrom,
rég lekonyult, ami állt, s iszkolok onnan odébb.
Lúcia, értsd meg hát, örömet nem hozhat a puncid,
hogyha ilyen roppant rossz modorú a farod.

IN MERETRICEM LASCIVAM

Cum ventrem ventri, femori femur, ora labellis
Conserui, et cunno mentula delituit,
Principio cunctas vincis lasciva puellas,
Nequitiae, et cedit nostra libido, tuae.
Amplexus hederas superant, et basia conchas,
Nec deest officio, dextera, lingua, natis.
Postquam effusa tibi est nimium festina voluptas,
Iam satis est, clamas, Lucia, iam satis est!
Quid medium praecidis opus? quid inepta repugnas?
Expecta, nondum, Lucia, defutui.

EGY FEHÉRMÁJÚRA

Hashoz a has, ha tapad, comb combhoz, száj meg a szájhoz,
és ha tövig becsuszott már a punádba botom,
nincsen olyan lány több, aki ily remekül herebélne:
bármit is óhajtok, megteszed egyszeriben.
Repkény így nem ölel, kagyló így nem tapad egybe,
szorgos a markod, a szád, friss a farod, kicsikém.
Ám, amikor kielégültél már, s únod a hajtást,
egyszeriben: „Ne tovább!” - így nyekeregsz - „Ne tovább!”
Mért ne csinálnánk hát? Mit iparkodsz úgy befejezni?
Lúcia, várj addig, míg nekem is sikerül.

DE VULVA URSULAE

Totus devoror Ursulae barathro,
Alcide, nisi subvenis perivi.

ORSOLYA MINDZSÓJÁRÓL

Mindzsód, Orsolya, jaj! egészen elnyel!
Kérlek, Herkules, óvj meg ily haláltól!

AD EANDEM

Quantus ad aethereum, coeli suspectus, Olympum,
In praeceps tantum bis tibi vulva patet.
Hujus non toto, sentirem Cerberon, antro,
Non Stygis hanc obeant flumina tota novem.
Haud illinc, Castor fraterna morte, redisset,
Virtute Alcides, carmine Threïcius.
Si sciat hoc rector Superum, qui jactat ab alto,
Facta Pyracmonia, tela trisulca, manu,
Hac et Aloïdas geminos demergat abyssu,
Huc pariter Coeum trudat et Iāpetum.
Si Parnasiacae, sciat hoc, Deus incola, Cirrhae
Vulture rodendum, porrigat hic, Tityon.
Nec quinquagenis immanem faucibus hydram,
Ipse alio, Pluton mallet hiare, loco.
Omnia sed quamvis concurrant monstra, nequibunt
Dimidia cunnum, parte replere, tuum.

ISMÉT ORSOLYA MINDZSÓJÁRÓL

Mint amilyen magasan nyúlik föl az égbe Olympus,
kétszer olyan mélység nyílik öledben élém.
Ekkora barlangot nem ugatna be Cerberus, és nem
foghatná be kilenc ággal a Styx vize sem.
Váltani testvérét nem húzná semmi ki Castort,
s Alcidest sem erő, s ének a Tráciait.
Hogyha a Főisten, ki felülről szórja a három-
csúcsú s ciklopsok-verte tüzes nyilakat,
ismeri ezt a lyukat, nyilván a gigászokat ebbe
szórja, ahogy Coeust és Iapetust is ide.
És ha Apolló ismeri már, Tityust ide zárja:
újra-növő máját tépje a saskeselyű.
Plutó is szívesen látná itt annak az ötven-
torkú kígyónak tátogató fejeit.
Ám, ha az összes szörny itt egybeszaladna is, órjás
mindzsód félig sem lenne velük, kicsikém.

DE EADEM

Taenarias videor fauces, alta ostia Ditis
Ingressus, quoties, Ursula, te futuo;
Tam patet ingvinei siquidem descensus Averni;
Sed revocare gradum plurimus inde labor.

Nam quanto pressi magis, hoc magis atra vorago
Panditur, et late cedit inane Chaos,
Quod caperet teneri, coeuntia semina, mundi,
Quo possent atomi pervolitare leves.
Nec tantum penem, sed testes, ilia, lumbos
Devorat, ac pariter brachia, crura, caput.
Pridem me trepidi, planta eduxere, ministri,
Tractus ab Alcida Cacus ut ante fuit.
Desine iam miseros, Erebo deducere manes,
Amplius hic barathrum, Pliade nate, patet.

ÚGYSZINTÉN ORSOLYA MINDZSÓJÁRÓL

Míntha Dis isten öles kapuján lépnék be, a holtak
országába, midőn, Orsolya, rád feszülök:
annyira bő és tág al-táji világod előttem.
Vissza viszont onnét már kutya-terhes az út.
Mélyebben dúrom; mélyebben nyílik a mélység,
s körben-körben széttárul a káoszi űr.
Képes lenne, bizony, befogadni a féfimagot mind,
röpködhetnének bent - lebegő atomok.
Nemesak a vesszőt, lám, a herét, ágyékot, az alhast
és a kezet, lábat, sőt fejet is lenyeli.
Régen még remegő két térdem napra segített,
mint a lopós Cacus Herkules indulata.
Eztán már ne vezesd, Hermés, Erebusba a síri
árnyakat: itt ez a lyuk, több hely akad nekik itt.

DE VULVA URSULAE

Blanda est lingua tibi, mollis caro, vultus honestus,
Ante opus et nobis, Ursula, tota places;
Cum vero incubui, tam laxo mentula cunno
Incidit, ut cunnum nec subiisse putet.
Non latus aut fundum sentit, velut aëre nudo
Palpitet, in liquidis vel spatietur aquis.
Sed vasto infelix late bacchatur hiatu,
Ac frustra in votum nititur aegra suum.
Nec vibrare nates, aut stringere brachia prodest,
Alta nec in scapulas tollere crura juvat.
Conatus pereunt, perit omnis sudor anhelii
Pectoris, et ruptis ilibus ossa dolent.
Dii tibi vel tollant quo digna videris amari,
Vel tribuant possis, Ursula, quo futui.

MÉG MINDIG ORSOLYA MINDZSÓJÁRÓL

Édes a húsod, a szád kedves, bűbajos az arcod,
s míg nem kezdjük, egész lényed imádnivaló.
Ám, ha csináljuk már, oly könnyen csusszan az öcskös,
mintha nem is mindzsó volna, amit döfigél.
Nem leli oldalait, végét, s úgy véli az árva:
légben inog valahol, vagy folyadékba esett.
S mert a szegény ily bő lyukban tüsténkedik, izzad,
célját érni bizony nem sikerül sehogyan.
Nem használ sem a far-játék, sem a mellet-a-mellhez,
az se, ha vállmagasig rándul a comb, meg a térd.
Meghiusul minden küzdés, meddő az igyekvés,
céltalanul lihegünk, fájnak a csontok, az öl.
Vagy ne eresszen rád soha senkit az Ég szeretőnek,
Orsolya, vagy csak olyan kant, aki győzi veled.

IN LINUM DOCENTEM PAEDICARE

Praeco salutiferi, Line flagrantissime, verbi,
Siccine deterres turpibus a vitiis?
Cum quis paedicat, fugere inquis daemonas omnes,
Quis non paedicet, si, Line, vera refers?

A FARCICERÉT JAVALLÓ LINUSRA

Lánglelkű Linusom, mondd, üdvösséges igéddel,
azt hiszed, eltérítsz bárkit a bűneitől?
Iszkol az ördög - ilyent magyarázol - a farcicerétől.
Hát, ha igaz, mért nem farcicerél kicsi, nagy?

IN EUNDEM

Interpres, Line, codicum sacrorum,
Francisci rigidam secute sectam;
Audires mea forte confitentem
Dum me crimina; saepe non negavi,
Lascivo cubuisse cum cinaedo.
Tu zelo, ilicet, ac furore plenus,
Clamasti subito per omne templum,
Cur tantum facinus miser patrassem?
Hoc egi, Line, non libidinose,
Sed tetros uti daemonas fugarem.

UGYANARRA A LINUSRA

Szent könyvek tömegét tudó Linus, te,
zord rendjében a jó Ferenc atyánknak,
szándék nélkül a fültanúja voltál,
hogy meggyóntam: elég gyakorta üztem
egy-egy farcicerét ramaty buzikkal.
Szentséges dühöd oly magasra hágott,
hogy mindenféle prédikációban
megróttad nyomorult viselkedésem.
Nem tettem, Linus, én bujálkodásból:
a csúf ördögöket riasztom ezzel.

DE EODEM

Orabam frustra, frustra ieunus agebam,
Nil opis in donis, nil erat in crucibus;
Nam tanto diris, gravior tentabar, ab umbris.
Sed nunc paedico; daemones aufugiunt.

MÉG EGYSZER LINUSRA

Böjt, ima nem használt, adakozhattam tele kézzel,
s hányhattam bőven rám a keresztek is,
egyre vadabb hévvel kínoztak a szörnyeteg árnyak.
Farciceréimtől most menekül valahány.

DE EODEM

Infesti possent qua daemones arte fugari,
Nemo prius norat; nunc Linus edocuit.

SZINTÉN LINUSRA

Ártó ördögeink hogy s mint üzhetjük el, eddig
senki se tudta. - Linus megmagyarázta nekünk.

DE EODEM

Ite procul supera lapsi de sede maligni;
Formosus nostro, est Troilus, in gremio.

ISMÉT LINUSRA

Hess innét, égből letaszított ördögi fajzat!
Lám-e, ölemben most szép Troilus csücsül itt.

IN BERTUM

Tollis femellas, occidis, Berte, puellos,
Ne durum tandem, prospice, Abaddir edas.

BERTUSRA

Fölfalsz lánykákat, Bertus, meg zsenge fiúkat,
ámde Abaddirtól félj! - vele kőbe harapsz.

AD TELESPHORUM CINAEDUM

Lis magna est nobis, formose Telesphore, tecum,
Non tamen illa foro, verum agitanda toro.
Quid frustra ambigimus? testes admitte, probabo.
Nec tibi magnus erit succubuisse dolor.

A FAJTALAN TELESPHORUSHOZ

Drága Telesphorusom, mérges pör dúl miközöttünk,
mégse a sok buta vád, döntsön ügyünkben az ágy.
Mit habozunk? Bizonyítok: hagyd útjára dorongom.
S nem sínyled te se meg, hogyha alám feküszöl.

DE URSO CINAEDO

Nemo est Etrusco iuvenum lascivior Urso,
Possedit mollem tanta libido virum.
Lascivam aestiva nactus qui nocte puellam,
Nil putat esse vices continuare novem.
Idem septenos discidit ut inguine culos,
Quae fecit maribus, sustinet ipse libens.
Ergo, vera licet nobis si dicere: non est,
Non est hic Ursus, Rufe; quid ergo? lepus.

A FAJTALAN URSUSRÓL

Nincs a fiúk közt kéjvágóbb, mint Ursus, az etruszk,
rettentő bujaság hergeli szüntelenül.
Hogyha elébekerül nyáréjt egy lány, magafajta,
egyvégtébe kilenc fordulatot lezavar.
Vagy ha legényt lel, s már hét fart széttúrt a dorongja,
vígán túri, hogy ők rajta tegyék ugyanezt.
Ennélfogva szerintünk nem jó név ez a „Medve”,
mert ő, Rufus, nem medve. Mi hát? Biza: nyúl.

IN LEONEM CINAEDUM

Nunc facit id, quod vir, nunc id, quod femina debet,
Parte tamen patitur posteriore, Leo.
Hunc egi Tiresiam, vel Caenea dicere possum,
Ni melius dici posset Hyaena Leo.

A FAJTALAN LEÓRA

Hol nőt játszik a párosban, hol férfit (ilyenkor
persze a hátsóját dugja becére) Leó.
Hívhatnám hát Caenisnek vagy Tiresiásnak,
ám, ha „hiénának” hívom, a leghelyesebb.

IN PINDOLAM

Quid mihi, nescio cur, arrides, Pindola, semper?
Istud non novi, qua ratione facis.
Nil unquam de te merui bene; nil tibi certe
Ante dedi, sed nec forte deinde dabo.
Crustula tu nobis tamen et diapasmata donas,
Vel ficos plena castaneasve manu.
Saepe ultro calamum largiris, saepe papyrum,
Saepe mihi dicis: sum tuus, esto meus.
Qui reblandiri norunt, blandire Latinis,
Pindola, dedidici nondum ego barbariem.

PINDOLÁRA

Mit vigyorogsz úgy rám furtonfurt, Pindola, valld be.
Halvány sejtelmem sincs, emögött mi lehet.
Nem tettem veled én még jót, semmit nem is adtam,
s kötve hiszem, hogy adok bármikor is valamit.

Lám, te meg illatszert, süteményt, füge-, gesztenye-záport
zúdítasz rám, alig is látszik alóla fejem.
Írószerszámmal, papirossal halmozol el, s hogy
„Egymáséi vagyunk” - szüntelen ezt nyekeged.
Nyalj inkább a viszont-nyalizásra serény olaszoknak,
én barbár vagyok, és nem bírom ezt a modort.

IN PINDOLAM

O scelus! o facinus! quare mihi saepe solebas
Pindola, blandiri, iam scio, iam video.
Quippe meum, pudet heu! paedicas ecce sodalem,
Nam sic praeceptor nominat illud opus,
Quando incurvati pueri fodit inguine culum
Major, et obscenis turpe tremit natibus.
Istud idem tu nempe mihi patrare volebas,
Hinc illae illecebrae, dona et amicitiae!
Nil tibi nobiscum, nil nobis, pessime, tecum,
Iam tua sunt etiam munera amara mihi.
Reddo datos calamos, malesvadas reddo papyros,
Quin et, si possim, poma comesa vomam.
Vana loquor, nihil ille rubet, nihil improbus horret,
Mulcet adhuc blanda sed mea colla manu.
Desinis? an clamo: succurrite! Pindola nunquam
Dat requiem! vel sic, o scelerate, fugis.

UGYANCSAK PINDOLÁRA

Ó, csúfság! Iszonyat! Nem rejtély többet előttem,
mért nyájaskodol úgy, Pindola, s egyre velem.
Pajtásommal - pfúj! - már régen farcicerézel
- így hívják ama csúf dolgot a jó nevelők,
hogyha fiúgyereket dugdosgat hátul a felnőtt,
s úgy, hogy ezenközben reszket a rút feneke -,
nyilván rajtam is ezt óhajtottad cselekedni,
s jött az ajándék és csábmosoly és bratyizás.
Hitvány! Semmi közünk egymáshoz, vedd tudomásul!
Vidd, amiket hoztál, tőlük is undorodom.
Visszaadok papirorost, kalamárist, bűnre csalókat,
s visszaokádnám, haj, még a gyümölcsöket is!
Járhat a szám! Nem ijed meg a rongy, nem sül le a képe:
nyájás mancsával csak simogatja nyakam.
Pusztulj, vagy kiabálok: „Nem hagy Pindola békén!”
Erre talán, ocsmány fajzata, eltakarodsz.

UTÓSZÓ

Janus Pannonius több, mint négyszáz epigrammája közül harmincegynéhányat az irodalomtörténészek általában „erotikus” jelzővel illetnek. Ezek borsosak, borsosabbak és még borsosabbak. Mindenesetre részei életművének, nélkülük emberi és költői arca nem teljes.

Az eddigi magyar kiadások csak némelyüket közölték, bennük is egy-egy szót rejtjeles írással. A latin szöveg jobbára „szókimondó”. De itt-ott még a latin nyelvű kiadások is szemérmesek. A Lúcia-versekben pl. a Teleki-kiadás is szükségesnek vélte helyenként a titkosírást.

Janus Pannonius *magyar* költőként valójában csak 1972-ben született meg. Furcsa módon kerekén halála 500. évfordulóján. Ekkor láttak napvilágot azok a kiadások, melyek minden addigiaknál bővebb válogatást közöltek - méltó fordításokban - műveiből. A magyar olvasó most ismerhette meg először nagy költőjét csaknem minden oldaláról. Ez a „csaknem” itt elsősorban szerelmi költészetének publikálásának hiányosságára utal. Egyéb, magyarul még nem olvasható sorai legfeljebb tovább árnyalhatják képét, határozottan új vonásokkal nemigen gazdagíthatják. A szerelmi versek, köztük mindenekelőtt az erotikusnak nevezettek, viszont elmondanak valami olyasmit Janusról, amit az olvasók idáig csak homályosan tudtak, de maguk alig győződhettek meg róla.

A tartózkodásban kétirányú méltatlanság rejlik. Egyrészt a költő, másrészt az olvasók iránt. A költő arcát, bár finoman és alapjában véve jószándékkal, de meghamisítják, az olvasókat - kimondatlanul - kiskorúként kezelik.

S ha majd egy latin nyelvű kritikai Janus lehetővé teszi a megfelelő magyar kiadást is, ezeknek a vitatott verseknek kivétel nélkül el kell foglalniuk benne helyüket.

Ez a gyűjteményünk tágabb ölelésű. A cél az volt, hogy valamennyi olyan epigramma belekerüljön, ami a mai „szexualitással” közelebbi vagy távolabbi kapcsolatba hozható. Van tehát a versek közt szinte áhítatos szerelmi vallomás éppúgy, mint a kamaszodó ifjú férfiúságra ébredésének, különféle nemi cselekményeknek leírása, női és férfi alakok tréfás, enyhén vagy maróan irónikus (önirónikus) megjelenítése s hasonlók. Sőt Janus egyfajta klérus-bírálatára is szót kap e kötetben.

Mindezek alapján helyesnek látszott, hogy a „pajzán” jelzőt kapja az epigrammacsoport. Nyilvánvaló, hogy irodalomtörténészeink az itt megjelenő epigrammák egy részének szintén nem adnák az „erotikus” jelzőt. De ha csupán a túlzóan nyers fogalmazású verseket vennénk is, azt hiszem, a bennük mindenkor jelenlévő humor akkor is illőbbé tenné a „pajzán” jelzőt, mint az érzékiséget penetránsan társító „erotikus” szót.

Ennyi a kötet címéről.

Ami a verseket magukat illeti, tulajdonképpen mosolyogni való az a misztifikálás, magyarázkodás, mentegetés, ami körülveszi őket. Főként szabadságukat.

A tárgyilagos megítéléshez szükséges néhány szót szólni e versek keletkezési körülményeiről. Nagy részük Ferrarában született, tehát 1447 és 1454 között, a költő kamasz- és egészen fiatal legény korában. A humanizmus és vele az élet és az erkölcs szemléletének változása nem maradt hatástalan a költészetre. A Januséra sem. De a példakép Martialis nyomai szintén föllelhetők. Beszélni kell még itt Antonio Beccadelli olasz költő *Hermaphroditus* c. könyvéről. Valószínűleg 1425 végén, illetve 1426 elején jelent meg. Afféle aggálytalanul megírt XV. századbeli „sex-lex”, tehát szerelmi tudnivalók könyve. S ha Martialis motívumokat,

szerkesztési és megformálási ötleteket, mintákat, metrumokat adott Janusnak (pl. ezekben a versekben is uralkodó versforma a disztichon és a hendekaszillabusz), Beccadelli költőnk bátorságát erősítette a témaválasztásban. Ez annál is érthetőbb volt, mert Beccadelli *Hermaphroditus*áról hamarosan megjelenése után egyházi és világi humanisták egyaránt igen nagy elismeréssel nyilatkoztak. Sőt Janus születése előtt egy esztendővel, 1433-ban Zsigmond császár Beccadellit éppen a *Hermaphroditus* alapján koronázta költővé Sienában.

A *Hermaphroditust* Guarino is ismerte és szerette; igyekezett megvédeni is. Védelmét arra a Catullustól kölcsönzött érvelésre alapozta, hogy más az élet és más az irodalom. Hogy aki esetleg morálisan kifogásolható műveket ír, az még lehet - és a tények bizonyítják, hogy így is van - tiszta és kifogástalan erkölcsű ember. És Janus saját korabeli s részben későbbi megítélése is ennek a humanista alapelvnek a jegyében történt: más a szó és más a valóság. Janus maga is csaknem azonos fogalmazással hárítja el egy Péternek nevezett, ismeretlen, s feltehetően az epigramma megírására alkalmat adó, valószínűleg költött személy támadását, aki gyalázatosan él, de szigorú bírāja Janusnak, vagyis: vizet prédikál és bort iszik.

*Szépen szólsz, Péter, szépen, mint én ahogy élek;
s csúf mód élsz, Péter, mint ahogy én meg írok.
(Ep. I. 83.)*

Itt jutunk el a kényesebb versek fő problémájához: az élményalap kérdéséhez. Ahhoz, hogy a pajzán versek, de főleg a sikamlósabb darabjaik mennyiben a képzelet szülöttei, s mennyiben eredtek élettapasztalatokból. Ami most már inkább irodalomtörténeti, esetleg lélektani ügy, az sokáig elsősorban morális kérdésként nyugtalanította az illetékeseket. Végül is egy papnak, későbbi püspöknek a verseiről volt szó.

Janus személyes ismerői - egyebek között az egyik Guarino-fiú, Battista, aki évekig szinte családtagként együtt élt vele vagy Vespasiano da Bisticci, szintén személyes ismerőse - különféle változatokban többször hangoztatták a költő gondolkodásának és viselkedésének feddhetetlenségét. „Egész életében igen nagy tisztaság jellemezte.” „Az a hír járta róla, hogy szűz volt.”

Viszont - főleg Ferrarában - egy kamasz diákközösségben élt, amely a mindenkori serdülőkor túlfűtött fantáziájával és érzékiségével szemlélte a női nemet. S mint általános gyakorlatról, nem szabad megfedkezni arról sem, hogy a diákközösségek mindig erősen vonzották a könnyű és könnyebb vérű lányokat.

És még valamit! Alighanem minden olyan alkalmi vagy állandó társaságban, amelyben kamasz vagy nagyon ifjú versírók vannak együtt, pajzán versek írása elkerülhetetlen. Ezt e sorok írója saját tapasztalatából is tudja.

Janus a diáktársak körében közismert volt zseniális rögtönző képességéről, szellemességéről. Ezek a tanuló társak nyilván remek anyagot szállítottak neki lányokról, fiúkról, furcsa és kevésbé furcsa emberekről, esetekről. És bizonyára lelkes örömmel fogadták a már művészi megformálásban visszkapott materiát.

S bár nincs kizárva, hogy az akkor még egészséges, fiatal Janus - csak formálisan egyházi ember - gyakorlatilag sem vetette meg egészen a női nemet, pajzán verseit kevés kivétellel mégis inkább kölcsönélmények ihlették. Egy-egy értesülés, pikáns pletyka annyira megmozgatta költői fantáziáját, hogy szinte mohó élvezettel közelítgette több oldalról, fűzött hozzá új és új ötleteket, fűszerezte, gazdagította sziporkázó megjegyzésekkel. Gondoljunk csak például a Lúcia-versekre. Az alap-értesülés nyilván annyi volt csak, hogy egy Lúcia nevű (lehet, hogy költött név) leányzó holmi kapcsolatot vélt fölfedezni a férfiak orrának és egy másik testrészének méretei között. S akkor jött a költő, variálta, cifrázta, meg-megforgatta az alap-

ertesülést, kibővítette újabb részletekkel, s hogy meggyőzőbbé tegye - itt már a művészi önzés a diákszolidaritásnál magasabb és erősebb kényszere dolgozott benne -, első személyűvé változtatta az élményt. Régi költői fogás. Egyébként már a mester, Martialis is így cselekedett.

Ugyanez történhetett a hírhedten nagyméretű női testrésszel megáldott Orsolya ügyében is. Persze, hogy a görög-latin mitológiai és irodalmi ismeretek birtokában a groteszkre kiválóan érzékeny költő agyában rajzani kezdtek a képtelen képek.

Ma már lehetetlen eldönteni például azt is, hogy társai valóban elcsalták-e egy alkalommal bordélyházba. Előfordulhat, hogy ezt az intézményt is csak hírből ismerte. A befejező sorok mégis inkább arra engednek következtetni, hogy valóban megtörtént eseményről van szó. Hiszen mintha Janus méltatlankodása s fenyegetése, hogy beszámol mindenről Guarinónak, hiteles lenne. Egyébként a módszer itt is szokványos, az egyes szám első személy ugyancsak.

Hasonló hitelességet vélek érezni a Guarinóhoz írt epigrammában is, melyben fiai szabados életére figyelmezteti mesterét. Élmény-közvetítőre itt nem volt szükség, hiszen a költő lényegileg a családban élt maga is. Az a gúnyos hang viszont, s az a rejtett felháborodás, ami a vers egészéből, illetve utolsó két sorából kicseng, aligha lenne érthető másként. Több rövid vers és maga a Guarino-panegyricus a költő feltétlen tiszteletét bizonyítja mestere iránt. Hogy itt mégis bátorkodott ezt a hangot megütni, igazolása erkölcsi felfogása szigorúságának. Azaz a már említett élet költészet kettősségnek.

A költő utóéletében a legszélsőségesebb próbálkozások történtek Janus tisztázására. Odáig merészkedtek például, hogy a pajzán versek borsosabbjai nem is az ő munkái.

Az újabb Janus-kutatók, különösen Huszti József és Kardos Tibor már higgadt tárgyilagossággal közelítik meg a kérdést. Huszti óvatosan ugyan, de elismer némi közvetlen élményalapot is, bár a pajzán epigrammák nagy részét ókori példaképek utánzásának, diákszórakozások termékének fogja föl.

Kardos Tibor körülbelül éppígy vélekedik. Megállapítja, hogy Janus „egészséges, józan gyermekifjú volt, aki tréfált, ugratta a többieket, s maga is szerelmes lett néhanapján, mint a többiek”, mégis: „Most már ami Janus egyéni érdekeltégét illeti, az a körülbelül félszáz erotikus versben szinte minimális, annak ellenszenves egyharmadában talán semmi.”

E sorok írója egyetért velük.

A fordításról csak annyit, hogy mint minden fordítás, ez is sokrétű gondot okozott. Főként annak eldöntésében, hogy a mai magyar nyelvnek miféle rétegeből, szókincséből tanácsos, helyes és szabad választani.

Úgy véltem, hogy mivel a versek nagy része mégiscsak kamasz-költészet, mégiscsak diák-közösségben, közvetlenül annak számára (szellemi megrendelésére) született, jogos a mai diáknyelvből venni egy s mást. Ezzel - szeretném remélni - nem zavarom meg az olvasó Janus-képét.

Egynémely vers okvetlenül súrolja a szokványos jóízlés szokványos határait. Itt azonban fölvetődik a hűség és az eufémia viszonya. Én a hűség mellett - a hang hűsége mellett - döntöttem. Általában is fordítói ars poeticám alaptörvénye ez. Egyébként kötve hiszem, hogy amit a reneszánsz fül elbírt, az a mai ember füle számára sok lenne. Persze, ha nincs tele előítéletekkel vagy álszeméremmel.

A kötet szerkezetében nagyjából a „szelídebbtől a vadabbig” elvet követtem. Az ugyanahhoz a személyhez szóló verseket egy csoportba raktam. Ez változtat csupán itt-ott az említett szerkesztési elven.

Végül egy gyakorlati megjegyzés. Aki nem tud latinul, annak is bizonyára feltűnik, hogy az eredeti és a magyar címek nem minden esetben egyeznek. Az azonos személyekhez intézett epigrammáknál helyesebbnek látszott az ismétlődő „Ugyanarról”, „Ugyanahhoz” stb. helyett a címekben az összetartozást érzékelhetőbben kifejezni. Ezért ismételttem meg ilyen esetekben a személyek nevét, más-más toldásokkal.

CSORBA GYŐZŐ

JEGYZETEK

(A görög mitológiai nevek Janus Pannonius-használta latin változata után zárójelben közöljük eredeti görög megfelelőjüket is.)

ÉLETKORÁRÓL - De sua aetate

A költő 1434. augusztus 29-én született

MAGÁRÓL, AMIKOR ELŐSZÖR SZERELEMBE ESETT - De se quod amare coepisset

Mihály - A költő ismeretlen barátja volt

SZERELMÉRŐL EGY LÉDA NEVŰ LEÁNYZÓ IRÁNT - De amore suo in Ledam puellam

Léda - *Tyndareus* (Tündareosz) spártai király felesége. Zeusz beleszeretett, s hattyú alakjában magáévá tette. *Messziredörgő*-Zeusz

MIKOR ÁRTATLANSÁGÁT ELVESZTETTE - De se ipso, cum virginitatem amisisset

A hosszú haj lenyírása és a felnőtt ruha viselése a fiúk nagykorúságának elérését jelentette

ANELLUSRA - In Anellum

Anellus - Ismeretlen személy

CARBO KÖLTŐRE - In Carbonem poetam

Ludovicus Carbo (1435-1482) - Olasz humanista, Janus Pannonius ferrarai iskolatársa. *Himnő*, *Hermaphroditus* - Kétnemű lény. Hermész és Aphrodité gyermeke

A VERONAI GUARINÓHOZ - Ad Guarinum Veronensem

Guarino Veronese (1373-1460) - Veronai születésű tudós, a legjelentősebb humanista tanárok egyike. Janus Pannonius ferrarai mestere

PORCIÁRA - Ad Porciam

Porcia - Ismeretlen nő

RINUCIUSHOZ - Ad Rinucium

A címzett személye ismeretlen. Zeusz aranyeső formájában termékenyítette meg Danaét, akit apja egy fenyegető jóslat miatt a világtól elzárva őriztetett. *Perseus* (Perszeusz) Zeusz és Danaé fia. *Árgus szemmel* - Igen nagy gonddal. Ugyanis a görög mitológiában szereplő Argosznak számtalan szeme volt. *Róbert atya* - Roberto Caracciolo de Lecce (1425-1495). Híres perugiai ferences hitszónok

EGY HÁZASSÁGTÖRŐRE - In adulterum

Severus - Beszélő név. Jelentése: szigorú. Ismeretlen személy

Hodus - Szintén ismeretlen személy

EGY MÁSIK HÁZASSÁGTÖRŐRE - In adulterum

Arbus - Ismeretlen személy. *Crispus Christophorus* (Fodor Kristóf) - Janus-kori humanista költő. Művei nem maradtak fenn

MAGDOLNÁHOZ - Ad Magdalenam

Magdolna - Bizonyára képzelt személy, ugyanúgy, mint Piroska

LADVANCUSRA - In Ladvancum

Ladvancus - Ismeretlen személy

A VERONAI SZÍNHÁZRÓL - De theatro Veronensi

Verona - Olasz város. *Flóra* - Az ifjúság, a termékenység, a virágok istennője

MIÉRT NEM VIZSGÁLJÁK MOSTANSÁG, MINT HAJDANÁBAN, A PÁPÁK HERÉJÉT - *Quare nunc, ut quondam, summorum pontificum testiculi non explorantur*

Utalás Johanna papissa (nőpápa) legendájára, amely szerint Johannes Angelicus néven 855-ben került volna a pápai trónra. Egy körmenet alkalmával fiúgyermeket szült. A valóságban 855-ben III. Benedek volt a pápa

PÁL PÁPÁRÓL - *De Paulo summo pontifice*

II. Pál (Pietro Barbo 1464-1471) - Minthogy a humanistákat nem kedvelte, részükről sok támadás érte

SÚLYOS ÉS KELLEMETLEN KÉRDÉS - *Quaestio ardua et difficilis*

Prometheus (Prométheusz) - A görög mitológia szerint az egyik titán. Az első embereket agyagból gyúrta, és Athéné lehelt lelket beléjük

SZILVIÁRÓL - *De Silvia*

Silvia - Kitalált név. Bizonyára a ferrarai diákok körül kellemkedő egyik könnyűvérű leányról van szó

LAELIÁHOZ - *Ad Laeliam*

Laelia - Kitalált név. Ugyancsak egy könnyűvérű ferrarai leány lehetett

BARÁTNŐJÉRŐL - *De amica sua*

Proculus - Feltehetően a diákok közt ritka férfiúi képességéről híres személy kitalált neve

LIBERÁHOZ - *Ad Liberam*

Libera - Képzelt személy, illetve valódi személy kitalált neve

ÁGNESRŐL - *De Agnete*

Ágnes - Valószínűleg Janus ferrarai szerelme

Venus, Arcturus, Sirius - Csillagképek

EGY LEÁNNYAL SZERETNE LEFEKÜDNI - *Optat coitum puellae*

Ágnes - Nyilván a már említett ifjúkori szerelem

AMBRUSRÓL - *De Ambrosio*

Ambrus - Kitalált személy vagy álnév. *Tekla* - Szintén kitalált vagy álnév

LÚCIÁRA - *In Luciam*

Lúcia - Ismeretlen személy. Valószínűleg költött neve alatt a ferrarai könnyű leányok egyike rejtőzhetett

ISMÉT LÚCIÁRA - *In Luciam*

Philémon - Nyilván tekintélyes orráról volt nevezetes

LÚCIA LÁTNOKI KÉPESSÉGÉRŐL - *De Luciae prognostico*

Elisi versenypálya - Az olimpiai stadion. *Fiziognómus* - Az arcismeret tudósa. *Geometra* - A mértan tudósa. *Matézis* - Mennyiségtan

ORSOLYA MINDZSÓJÁRÓL - *De vulva Ursulae*

Orsolya - Valószínűleg kitalált név. Szintén egy könnyűvérű ferrarai leányzó lehetett. *Herkules, Hercules* (Héraklész) - Zeusz és Alkméné fia. Az ókori görögök nemzeti hőse. *Alcides* - Szintén Herkules. *Olympus* (Olümposz) - A mitológiai istenek lakóhelye Görögországban. *Cerberus* (Kerberosz) - Háromfejű kutya, az Alvilág bejáratát őrzi. *Styx* (Stüx) - Alvilági folyó. *Charon* (Kharón) ezen át szállítja a holtak lelkét a túlvilágra. *Castor* (Kasztór) - Zeusz fia, Pollux (Polüdeukész) testvérevel megosztották a halált és a halhatatlanságot. Naponta cserélték az Alvilágot az isteni léttel. *Tráciai* - Orpheus (Orpheusz). *Ciklopszok*

(Küklopszok) - Uranosz gyermekei. Óriás lények. *Gigászok* - Sárkánylábú óriások. *Coeus* (Koiosz) és *Iäpetus* (Iapetosz) - Az Olympust (Olümposzt) megtámadó titánok. *Tityus* (Titüosz) - Gaia földistennő óriás termetű fia. *Létón* - Apollón és Diana anyján erőszakot akart elkövetni, ezért meg kellett halnia. *Pluto* (Hádész) - Az Alvilág királya

ÚGYSZINTÉN ORSOLYA MINDZSÓJÁRÓL - De eadem

Dis (Hádész) - Az Alvilág ura. *Káoszi űr* - A végtelen világűr, a mai világ előtti ősállapot. *Cacus* - Hatalmas erejű itáliai rabló. Herkulestől is ellopta Geryon (Gerüon) marháit, de a hős megölte. *Hermész* - Az istenek hírvivője, az elhunyt lelkek kísérője az Alvilágba. *Erebus* (Erebusz) - Az Alvilág legsötétebb helye

A FARCICERÉT JAVALLÓ LINUSRA - In Linum docentem paedicare

Linus - Közelebről nem ismert személy, ferencrendi szerzetes. Janus több verset írt róla

ISMÉT LINUSRA - De eodem

Troilus - Valószínűleg Janus ferrarai barátja volt

BERTUSRA - In Bertum

Bertus - Bizonyára kitalált személy. *Abaddir* - Ismeretlen személy

A FAJTALAN TELESPHORUSHOZ - Ad Thelesphorum cinaedum

Telesphorus - Ismeretlen személy

A FAJTALAN URSUSRÓL - De Urso cinaedo

Ursus - Latin szó, medvét jelent. *Lepus* - Szintén latin szó, jelentése: nyúl. *Rufus* - Költőnk tanuló társa lehetett Ferrarában

A FAJTALAN LEÓRA - In Leonem cinaedum

Leo - Ismeretlen személy. *Tiresias* (Teiresziasz) - Híres thébai jós, szerelmi kérdésekben szakértő. *Caenis* - Lánynak született, de Neptunus (Poszeidón) férfivá változtatta

PINDOLÁRA - In Pindolam

Pindola - Nem tudni, ki volt. *Nyalizásra serény olaszok* - Nyájas hízelgők a magyar természet zártágához - Janus némi öniróniával „barbárságnak” nevezi - képest